

4 gange tipoldeforældre

Ane 158 Jens Pedersen Tafteberg

er født 1746 i Gudum, og han døde den 26. oktober 1808 paa Ø. Søgård paa Holmsland, Nysogn.

Han blev døbt den 29. september 1746; sognepræstens hustru bar ham til daaben, og faddere var præsten fra Nr. Nissum Hr. Erik Lemming, morfaderen Monsr. Mads Stabye til Gudumkloster, Monsr. Billeskov paa Vejbjerg, Madame Lemming og Madame Mossin.

Jens Pedersen Tafteberg blev gift den 13. august 1773 paa Holmsland med

Ane 159 Ane Cathrine Munch

Hun er født 1742 i Simested Præstegaard, og hun døde den 16. juni 1825 paa Holmsland.

Hun blev døbt den 14. december 1742; Madame Foss fra Simested bar hende til daaben, dennes datter

Mademoiselle Foss stod hos, og faddere var Søren Thomasen, Christen Lauritsen og Maren Andersdatter fra Korsøgaard.

Jens Pedersen Tafteberg tog studentereksamen og læste derefter en tid teologi, dog uden af afslutte studiet. I 1770 blev han kaldet til sognedegn paa Holmsland af assessor Ammitsbøl paa Søgård, og han virkede nu som sognedegn her, de første 4 aar under faderen, der var sognepræst paa Holmsland indtil sin død i 1774. Selv fortsatte Jens Pedersen Tafteberg i degne- og skolelærerembedet indtil 1798, da det lykkedes ham at faa svigersønnen Christen Nielsen Sand indsat i embedet, medens han selv trak sig tilbage for at hellige sig landbruget, der synes at have haft hans særlige interesse.

I folketællingen 1787 opføres Jens Pedersen Tafteberg som sognedegn med bopæl i Kloster by i Nysogn.

Foruden han og hustruen nævnes paa ejendommen, hvortil der hørte en del landbrug, døtrene Rebekka Kierstine, 13 aar, og Ane Cathrine, 12 aar, samt endvidere 2 tjenestefolk og en hyrdepige paa blot 11 aar. Endelig nævnes Jens Pedersen Taftebergs mor Rebekka Kierstine Stabye, der var aftægtsenke her, samt hendes 22-aarige ugifte datter Kierstine Pedersdatter Tafteberg.

Den 30. juni 1797 ses Jens Pedersen Tafteberg at have faaet auktionsskøde paa 3 jordparceller fra Simon Pedersens gaard i Sønderby af hartkorn ialt 3 fjdkr. 1 alb., og i juni aaret efter købte han derpaa af Christian Jensen i Sønderkær en parcel hovedgaardstakst fra Søgård med et hartkorn paa ikke mindre end 3 tdr. 2 skpr. 3 fjdkr. 2 1/4 alb. Forinden havde han i 1796 købt 3 skpr. hartkorn fra Vejlgård, saa han raadede nu over næsten 4 tdr. hartkorn og lod paa den store parcel fra Søgård opføre bygninger, saaledes at der her opstod en gaard ved navn Ø. Søgård, som han derefter drev, samtidig med at han i nogle aar var forvalter paa godset Søgård hos søsteren og svogeren. I folketællingen 1801 opføres Jens Pedersen Tafteberg som gaardbeoer i Nørby paa Holmsland og forvalter ved godset. Foruden han og hustruen samt den stadig ugifte datter Rebekka Kierstine, 27 aar, nævnes ikke mindre end 4 tjenestefolk.

Paa en auktion i 1802 købte Jens Pedersen Tafteberg derpaa sammen med 2 andre parcellen nr. 7 fra en gaard i Randbæk med et hartkorn paa 3 fjdkr. og 2 4/5 alb. Det endelige skøde paa dette areal ses udstedt i juli 1805, og aaret efter købte han derpaa fra Jørgen Olesen i Bandsbyen klitlod fra dennes gaard med et hartkorn paa 1 skp. 2 fjdkr. og 2 1/2 alb. I 1808 erhvervede han endnu en klitlod af hartkorn 1 fjdkr. 3/8 alb., og i 1809 købte han derefter paa en auktion en større jordparcel, udstykket fra Jep Pedersens gaard i Sønderby, og med et hartkorn paa 1 td. 2 skpr. 1 fjdkr. og 2 alb. Det var saaledes efterhaanden et temmeligt stort landbrug, som Jens Pedersen Tafteberg fik samlet, og som han drev indtil sin død i 1808.

Som nævnt havde Jens Pedersen Tafteberg og Ane Cathrine Munch i deres ægteskab 2 døtre. Den ældste datter Rebekka Kierstine ville Tafteberg egentlig have gift med sin efterfølger Christen Nielsen Sand, men denne foretrak den yngste datter, og der gik herefter adskillige aar, før det lykkedes at faa Rebekka Kierstine giftet bort til skipper Simon Enevoldsen i Havrvig.

5 gange tipoldeforældre

Ane 316 Peder Jensen Tafteberg

er født 1716 i Løgstør, og han døde 1774 i Nysogn paa Holmsland og blev begravet den 18. juli. Han blev hjemmedøbt den 29. maj 1716 og fremstillet i kirken den 14. juni samme aar, og faddere var Olivia Mortensdatter, Alhed Hansdatter, magister Hans Rostorph, Hans Richertsen, Michel Heug og Peiter Bertelsen. Peder Jensen Tafteberg blev gift den 29. december 1745 i Gudum Kirke med

Ane 317 Rebekka Kierstine Stabye

Hun er født 1719 paa Landting i Hanning sogn, og hun døde 1791 i Nysogn og blev begravet den 9. december.

Hun blev hjemmedøbt og derpaa fremstillet i kirken den 29. oktober 1719; Madame Sophie Poulsdatter bar hende til daaben, og faddere var forvalter Daniel Phillip Rasch, Monsr. Peder Stephansen, Anders Thun, jomfru Gunde Kierstine Lange og Madame Johanne Bertelsdatter Thim.

Peder Jensen Tafteberg tog studentereksamen og læste derefter teologi ved Københavns Universitet. Efter afsluttet embedseksamen blev han i 1744 personel-kapellan for sognepræsten i Gudum og Fabjerg sogne. I Ribe Bisparkivs vitaprotokol findes Peder Jensen Taftebergs levnedsskildring indført paa latin, og det maa anses for givet, at Thorvald Lodberg har anvendt denne kilde i forbindelse med sin skildring af Peder Jensen Taftebergs liv. Det oplyses her, at sognepræsten for Gudum og Fabjerg menigheder pastor Christian Johan Damstrøm var blevet gammel, syg og svagelig, hvorfor han ikke mere kunne bestride embedet og derfor den 5. januar 1744 indsendte en ansøgning om at maatte faa Peder Jensen Tafteberg fra Løgstør som sin personel-kapellan, idet denne flere gange havde prædikeret i Gudum Kirke, sidst i juledagene, og endog for herredsprovsten Hans Rosenberg og menighederne i Lemvig den 3. januar havde "ladet sin prædiken høre, hvorved han ialt havde tilbragt sig en god fornøjelig skudsmaal". Pastor Damstrøm døde imidlertid allerede dagen efter, at han havde skrevet sin ansøgning, og paa trods heraf ses Peder Jensen Tafteberg dagen efter dødsfaldet at have indsendt en ansøgning om kongelig konfirmation som personel-kapellan, og at han ikke kan have været i tvivl om præstens død, fremgaar klart af, at han netop i disse dage boede i præstegaarden. Peder Jensen Taftebergs ansøgning har følgende ordlyd:

"Stormægtigste Monarch, Allernaadigste Arve-Konge og Herre!

Da leg af Sogne-Præsten til Gudum og Fabjerg menigheder i Riiber-Stift Hr. Christian Damstrøm, som formedelst alderdom og svage Helbred icke self kand forestaae sit Embede, er som Capellan pro Persona antagen til Medhiælpere i Embedet, hvilket allernaadigst maatte erfares af bemeldte Hr. Damstrøms vedfølgende allerunderdanigste Forslag; Saa bønfalder leg i allerdybeste underdanighed til Deres Kongelige Majestæt, og at blive confirmeret og stadfæst som Personel Capellan udj benæfnte Embede, da den Allerhøjeste Guds ære og de Siæles forbedring og opbyggelse, som mig vorde betroede, skal være mit eneste øjemærke. Dend naadige Gud krone Deres Kongelige Majestæt med naade og velsignelse baade i tiid og ævighed. leg i allerdybeste underdanighed forbliver Deris Kongelige Majestæts allerunderdanigste troe arveundersaat, og forbedere Peder Tafteberg."

Denne ansøgning blev paategnet af biskop Brorson, der gav udtryk for, at Peder Jensen Tafteberg var et godt valg baade med hensyn til lærdom og levned, og den 31. januar 1744 fik Peder Jensen Tafteberg derefter sin ansættelse som personel-kapellan for Gudum og Fabjerg menigheder kongeligt konfirmeret.

Faa dage efter udnævnelser blev Povl Borreby kaldet til ny sognepræst for de to sogne som afløser for den afdøde pastor Damstrøm, og da den nye præst inden problemer havde med selv at bestride sit embede, var personelkapellanen blevet overflødig. Han fik dog lov til at forblive i embedet mod en ringe løn, indtil han kunne finde sig noget andet, men - som han selv skriver i sin levnedsskildring - at det værste dog for ham under disse forhold var, at han maatte "gaae og lidet eller intet have at bestille". Det var derfor nødvendigt for ham at finde sig et andet embede, og da det rygtedes, at pastor Andreas Rasch paa Holmsland var syg og havde besluttet sig til at lade den unge Peder Nielsen Spandet, der lige havde bestaaet sin teologiske embedseksamen, antage som huskapellan, udfoldede Peder Jensen Tafteberg al sin energi for selv at komme i besiddelse af dette embede. Han søgte embedet og støttede ansøgningen med, at

det ikke var rimeligt at lade menighederne paa Holmsland være uden sognepræst, indtil student Spandets ordination. Desuden paaviste han i sin ansøgning, "at Holmslands beskaffenhed er saaledes, at passage over vandet i haardt vejr undertiden kunne tage 8 af 14 dage, i særdeleshed paa den aarstid", hvilket kunne ligge hindringer i vejen for andre præster, saaledes at de ikke ville være i stand til at komme til Holmsland og besørge de kirkelige handlinger under pastor Raschs sygdom. Herudover satte Peder Jensen Tafteberg sig i forbindelse med kirkens patron regiments-kvartermester og krigsraad Svenning Andersen, og i en senere skriftlig erklæring oplyste han, at han den 11. februar 1745 paa Holmsland havde prædikeret for kirkens patron og for menighederne, og som et bevis paa de trøstesløse tilstande der herskede, da han kom til Nysogn Kirke, fortalte han i sin erklæring, at han maatte betjene nogle mennesker med skriftemaal og altergang, indløse to barselskoner, ligesom han maatte døbe to børn i kirken og hjemme, alt blot fordi ingen anden præst var mødt frem. Krigsraaden havde da ogsaa givet ham et løfte om, at han maatte komme til Holmsland og blive i 4-8 uger for at sikre, at de unge fik undervisning og de svagelige blev betjent. Krigsraad Svenning Andersen skrev da ogsaa selv til biskoppen og gjorde opmærksom paa, at man gerne ønskede Peder Jensen Tafteberg ansat som personel-kapellan for sognepræsten, idet man havde hørt ham prædike, og "alle nyde hans prædiken og lærdom". Det skulle imidlertid vise sig, at hverken biskoppen eller kongen var indstillet paa at følge denne henstilling. De holdt fast ved den unge Peder Nielsen Spandet, der følgelig fik stillingen.

Pastor Raschs sygdom var imidlertid saa alvorlig, at han aaret efter afgik ved døden, og nu søgte Peder Jensen Tafteberg embedet som sognepræst, og denne gang med betydelig større held. Den 3. december 1746 blev han kaldet som præst til Nysogn og Gammelsogn menigheder, dog med den tilføjelse i kaldsbrevet, at han aarligt skulle afgive 100 slettedaler til en residerende kapellan, som endvidere skulle nyde højtidsoffer af menigheden samt indtægterne fra den i Gammelsogn beliggende Anneks-Præstegaard.

Peder Jensen Tafteberg sad nu som sognepræst paa Holmsland til sin død, det sidste aar endvidere som provst for Hind Herred.

En smuk mindesten, som nu er ødelagt, blev sat paa ægteparrets grav paa Nysogn kirkegaard, hvoraf et brudstykke 1934 fandtes udenfor kirkegaardsdiget. Ifølge kirkens forhandlingsprotokol var den udført i udhugget arbejde og laa øst for korets nordøst hjørne. Paa dens sydlige halvdel fandtes følgende inskription: "Herunder gjemmes det Dødelige af Vel værdige og Højlærde Hr. Peder Tafteberg, som Aaret 1715 blev sat paa Livets Skueplads i Løgstør, og efter

at have opofret sin Ungdom til Evangeliets Tjeneste, af Forsynet anbetret det hellige Lærerembede, først som Cappellan for Gudom og Faberg Sogne Aar 1744, og 2de Aar efter der, som Sognepræst for Menighederne paa denne Øe, hvor hans Støv gjemmes siden 1774, efter at han som Præst for Nye og Gammel sogne i 28 Aar og Provst over Hind Herred i 1 Aar havde viist og vandret Guds Vej til Salighed".

Paa stenens nordlige halvdel stod:

"Ved hans Side hviler det Forkrænelige af Velædle Rebekka Kjerstine Stabye, som Aaret 1719 saae Verdens lys i Landting i Herning sogn, og Aar 1745 blev en kjærlig-Ægtefælle for Hr. Peder Tafteberg, i hvilket Ægteskab Himlen velsignede hende med 5 Børn, 3 Sønner og 2 Døtre, men efter 29 Aars forløb satte hende i den bedrøvelige Enkestand, hvorudi hendes Begjerlighed efter at fare herfra og være ved Christo blev opfyldt Aar 1790, da hun naaede sit Livsmaal og indgik til Guds Folks Hvile."

Efter Peder Jensen Taftebergs død fik Rebekka Kierstine Stabye fæste paa et husmandssted i Kloster i Nysogn under Søgaard Gods, og her boede hun indtil sin død. Den 1. december 1791 blev der paabegyndt skifte i boet efter hende mellem sønnen Jens (Ane 158), der beklædte embedet som sognedegn for Nysogn og Gammelsogn, og de to døtre "Jomfruerne" Susanne Elisabeth og Kirstine, for hvem broderen paatog sig værgemaal, idet de to piger som ugifte efter den tids regler var umyndige, skønt de da var 30- 40 aar gamle. Paa skiftet blev samtlige boets aktiver registreret og vurderet, og fra registreringerne kan af effekter i stuehuset nævnes: et egetræschatol, to maledede stole, en lænestol med hynde, endnu en lænestol, fire stole med halmsæder, et rundt malet slagbord, en bænkekiste, to spejle, fire smaa skillerier, et mælkeskab og to sengesteder med omhæng og tilhørende sengetøj. Desuden nævnes en del bøger, for hovedpartens vedkommende med religiøst indhold, et fyrretræsbord, fire tinrækker, seks bla a og hvide stentallerkner, seks flade og seks dybe tallerkner, otte fade, tre tinfade, et par messingvægt-skaale med lodder, en mortar med støder, fire messinglysestager, to vinglas, et ølglas, fire sølvspiseskeer, seks sølvteskeer, fire par kaffekopper, en kaffekande, en tepotte, en mælkekande og en 4-lispunds vægt. Endelig nævnes i køkkenet, i bryggeret og

paa stuehusets loft: et fyrretræsbord med skab, en vaskebænk, fire hylder med fire fade, en kaffekværn, to gamle kobberte kedler, et malmfyrdaf, et messinggrivejern, en lampe, et par gamle karter, et vaffeljern, en fiskeke, en vandspand, to knive med gafler til, seks pletter og gryder, et flueskab, diverse bøtter, baljer og kar samt en loftstige, en malet kiste med laas og nøgle, en stor malet tønde med laag, to kurve, en spinderok og 3 tdr. rug og 2 tdr. byg. Af redskaber nævnes blot en hakkelseskiste med kniv, en rive, en staalgreb og en trægreb, medens gaardens besætning alene bestod af en sortbroget ko, fem faar, en vædder og en kviekalv.

Boets aktiver blev nu sat paa auktion og indbragte her 151 rdr. Imidlertid mødte kancelliassessor Ammitsbøl fra godset Søgaard op med en regning paa 98 rdr. De 50 rdr. heraf var en obligation, som Rebekka Kierstine Stabye havde udstedt til ham i aaret 1778. Siden da var der imidlertid hverken blevet betalt afdrag eller renter, hvorfor fordringen var blevet forøget med 24 rdr. i renter, svarende til 2 rdr. om aaret. Hertil kom, at afdøde ifølge fæstebrevet af 14. september 1775 havde forpligtet sig til aarligt at svare 4 rdr. i landgilde, hvilken ydelse i 1778 var blevet nedsat til 2 rdr. Der var imidlertid intet blevet betalt i de sidste 12 aar, hvilket ligeledes udgjorde 24 rdr. Til disse ialt 98 rdr. kom begravelsesomkostninger paa ikke mindre end 24 rdr. samt lønninger til 6 forskellige personer, der havde hjulpet til ved landbruget. Oveni alt dette kom omkostninger ved auktionens afholdelse paa 9 rdr. samt udgiften til en annonce om denne auktion i bladet "Viborger Samler", og med udgifter til vitterligheds- og vurderingsmænd, salær til skifteforvalter og skriver samt stempelpapir naaede man nu samlede passiver paa 152 rdr., saaledes at der altsaa var et underskud i boet paa 1 rdr., hvorved der intet kunne blive til arv og deling.

I øvrigt blev datteren Susanne Elisabeth, der maa være født omkring 1760, kort efter gift med kancelliassessor Hans Peter Ammitsbøl, der i 1796 efter sin far havde arvet Søgaard Gods med et hartkorn paa 19½ tdr. hovedgaardstakst, 112 tdr. tiender og 376 tdr. fæstebondegods. Han ses efter kongelig bevilling af 1799 at have afhændet bøndergodset uden tab af hovedgaardens frihed, og i 1804 fik han desuden tilladelse til at udparcellere hovedgaardens jorderne. Han døde i 1821, medens Susanne Elisabeth Tafteberg døde 1830, hvorefter Søgaard solgtes paa en auktion med 11 tdr. hartkorn formedelst 5700 rdr. Ægteskabet var i øvrigt barnløst, og Susanne Elisabeth Tafteberg arvedes af broderen Jens Pedersen Taftebergs børn, heriblandt datteren Ane Cathrine.

Ane 318 Anders Jensen Munch

er født den 27. december 1703 i Hobro, og han døde den 18. maj 1751 i Simsted.
Han blev gift ca. 1735 i Hobro med

Ane 319 Anna Cathrine Pedersdatter Schipper

Hun er født ca. 1711 i Hobro, og hun døde den 5. november 1784 hos datteren og svigersønnen i Nysogn paa Holmsland.

Anders Jensen Munch blev privat student i 1724 og cand. teol. i 1729.

En tid vikarierede han som degn for Førslev og Sneslev menigheder paa Sjælland, hvorpaa han den 4. juni 1731 blev antaget til degn for HersomBjerregrav menigheder. Her virkede han indtil udgangen af aaret 1735, hvorpaa han den 10. januar 1736 blev antaget til residerende kapellan for Rødding, Løvelog Pederstrup sogne. Endelig den 22. marts samme aar blev han ordineret til sognepræst for Simsted, Hvam og Hvilsom sogne, hvilket embede han beklædte indtil sin død.

Foruden datteren Ane Cathrine (Ane 11), gift med degnen paa Holmsland, havde ægteparret datteren Talke, født 1736, der blev gift 1763 med sognepræsten i Vedersø Hans Clausen Borch, og efter dennes død med eftermanden i embedet Niels Grave, og datteren Maria, gift med Poul Andersen Rich, sognepræst for Hodde og Tistrup sogne.

6 gange tipoldeforældre

Ane 632 Jens Pedersen Tafteberg

er født ca. 1680, og han døde 1738 Han i Løgstør og blev begravet den 7. marts.

Han var gift med

Ane 633 Susanne Elisabeth Koning

der er født omkring 1682 i Norge. Hun døde den 1. maj 1758 i Løgstør.

Jens Pedersen Tafteberg var først forvalter paa Aggersborggaard og flyttede senere til Løgstør, hvor han blev herredsfoged for Slet-Aars herreder og birkefoged for Løgstør Birk.

Herredstinget var en aaben firkantet plads paa fri mark omgivet af ret store sten, hvorpaa der laa fire planker eller stokke, som gav sæde til tingets faste personale: herredsfogeden, skriveren og de otte mænd, som efter stokkene blev kaldt stokkemænd, hvis arbejde det var at være herredsfogeden behjælpelig paa forskellig vis. Inden for de fire stokke laa en sten, tyvestenen kaldet, hvorpaa den anklagede tyv skulle sidde.

Tinget skulle af hensyn til herredsfolkene gerne ligge nogenlunde centralt i herredet, om muligt helst paa et højere beliggende sted, ved en gravhøj f.eks., hvorfra det kunne ses vidt omkring, men det maatte dog ikke ligge for nær ved købstad, landsby eller kro, at ikke herremændene paa deres vej skulle blive fristet til drik eller anden slethed. Heller ikke var det ubejlignet, om der i nærheden laa et hus eller en gaard, hvor tingfolkene i ond vejrs kunne søge læ og tilflugt.

Herredsfogeden var en af de mest ansete mænd i herredet. Han blev kaldet af lensmanden, senere, 1660, af kongen. Han skulle være selvejer eller i hvert fald fælligbyrder, altsaa en mand der mod andel i udbyttet styrede andre folks jorder. Herredsfogeden hørte i almindelighed til de største og mest ansete selvejerslægter, men i ældre tid kunne han ogsaa tilhøre lavadelen. Det krævedes af ham, at han skulle være en "uberygtet dannemand" og "vederheftig" d.v.s. økonomisk velstillet. Denne sidste bestemmelse var saare vigtig, idet herredsfogeden heftede økonomisk for de domme, han afsagde.

Paa Jens Pedersen Taftebergs tid betegnede ordet "birk" en selvstændig jurisdiktion, hvis beboere var fritaget for at svare til herredstinget og havde deres eget ting: birketinget. Fra 1459 forekommer saaledes adelige birketing, omfattende hvert et adeligt gods, og grevernes og fri herrernes privilegier af 1671 indrømmede henholdsvis greverne og baronerne birkeret, d.v.s. retten til at have et saadant birketing for deres undergivne samt til at udnævne dommeren, der blev kaldt birkefoged og senere birkedommer. Andre adelige havde under enevælden kun birkeret i kraft af et specialt privilegium til hver enkelt. Retten til at udnævne birkefogeden blev i slutningen af 1600-aarene gjort afhængig af kongens stadfæstelse. En forordning af 1809 reducerede denne ret til en forslagsret, og grundloven 1849 ophævede den fuldstændigt. Onsdag den 19. februar 1716 blev der i henhold til begæring af 15. oktober 1715 afholdt offentlig auktion over afdøde degn Niels Larsen Widsteds hos og ejendom i Løgstør bestaaende af 4 huse, gaardsplads og have. Jens Pedersen Tafteberg købte ejendommen for 255 slettedaler, som han betalte i "klingende Mynt". Den 23. september 1716 fremførte Jens Pedersen Tafteberg en sag paa Løgstør Birketing, som vedrørte hans egne affærer. Han havde her indstævnet Simon Madsen, ligeledes af Løgstør, for at denne kunne gøre rede for den skade, som hans - øjensynlig eneste - svin havde foraarsaget paa Jens Pedersen Taftebergs korn. I den forbindelse afhørtes flere vidner, der bekræftede, at de 5 uger forinden ved solopgang havde set en hvid galt, tilhørende Simon Madsen, spadsere rundt i Jens Pedersen Taftebergs korn og kaal. Et af vidnerne, øjensynlig en tjenestekarl, havde efter sin husbonds befaling gennet svinet i hus, hvor det siden havde staaet og faaet sin føde. Et andet vidne, Maren Jensdatter, oplyste, at hun, da hun havde set Simon Madsens svin i kornet, var gaaet hen til ham og havde bedt ham om at fjerne dyret, "at det ej skulle blifue slaget forderfvet", hvortil Simon Madsen havde svaret "lad dem kun slaae:" Den anklagede nægtede i øvrigt paa birketinget at erstatte skaden, der antagelig har oversteget svinets værdi, skønt Simon Madsens kone udtalte, at det "var et got svin".

Fire aar efter Jens Pedersen Taftebergs død ses sønnen Peder (Ane 158) af sin mosters mand Christen Christensen Lemdrup at have købt et hus Løgstør med lidt tilhørende landbrug, som han derefter stillede til raadighed for sin mor og sin søster Helene Sophie, der boede her sammen, indtil Susanne Elisabeth Konings død 1758. Den 5. maj det aar blev der afholdt skifte efter hende mellem børnene Helene Sophie, opholdende

sig hjemme, Peder, sognepræst paa Holmsland, og Karen, gift med løjtnant Michel Kønig paa Hedemarken i Norge. Af effekter i boet nævnes blot afdødes garderobe

og sengetøj, vurderet til ialt 10 rdr. 12 skill. I den righoldige garderobe var i øvrigt adskillige gamle klæder, som datteren Helene Sophie havde valgt at give til tjenestepigen Birthe. Herredsfogeden spurgte nu paa skiftet datteren Helene Sophie, om hun kendte til yderligere aktiver i boet, hvortil hun svarede nej, "at hun paa nærværende Tiid ikke kunde erindre videre end hvad som allerede i Pennen er forfattet, undtagen 1 par hørgarnslagener, som hendes sal. Mama havde skiænket hende, og videre var af hendes sal. Mama udi Sognepræstens Overværelse hende for bestandig Opvartning skiænket den foranførte Seng og Sengeklæder, hvilket hun dog ikke vilde efterlade at anmelde dette Sterfboe til bedste."

Den 1. juni samme aar forsattes skifteforretningen, og her blev nu anmeldt forskellige mindre gældsposter omfattende 8 rdr. 12 skill. til 2 forskellige personer i Løgstør, 4 rdr. til tjenestepigen Birthe i løn samt 2 rdr. 4 mk. til plovmand Peder Salling i Tolstrup for "avlingen her til stedet at drive". Disse gældsposter indvilgede arvingerne i at betale, og sønnen Hr. Peder Taftberg oplyste nu, at han havde et tilgodehavende i boet paa 40 rdr., idet moderen i aarlig leje for hus og markarealer skulle betalt 4 rdr., paa hvilken leje der resterede for ialt 10 aar. Desuden oplyses det, at han foruden ejendommen ogsaa ejede indboet og to køer, som var stillet til moderens og søsterens raadighed. I øvrigt oplyste han, at han slet ikke ønskede at tale om den "forstrækning hands sal. moder i saa mange aar, hun havde siddet enke, havde nødt af ham".

Skifteforretningen sluttede med, at sønnen Hr. Peder Taftberg fik overladt moderens efterladenskaber, som han derpaa skænkede sin søster Helene Sophie, "for den møye hun i saa mange Aar har havt med deres gamle Moder at iagttage og tilsee".

Ane 634 Mads Christensen Stabye

er født 1685 i Skjern, og han døde den 8. august 1756 paa hovedgaarden Gudumkloster i Gudum sogn. Han var gift med

Ane 635 Anna Marie Wernicke

der døde et par maaneder efter ægtefællen.

Mads Christensen Stabye læste jura og blev prokurator, hvorefter han var fuldmægtig paa godset Brejninggaard samt senere paa Rybjerggaard og paa Dejbjerglund. Ca. 1714 købte han den store gaard Langtind i Hanning sogn, som han drev i en længere aarrække, samtidig med at han virkede som prokurator. I 1732 forpagtede han derpaa godset Gudumkloster, som han samme aar købte til selveje af kaptajn Andreas Raschs arvinger. Godset omfattede da selve hovedgaarden Gudumkloster af hartkorn 23 tdr., 28 tdr. tiender, 10 tdr. hartkorn mølleskyld og ikke mindre end 207 tdr. hartkorn fæstebondegods. Gudumkloster, der oprindeligt havde været et benediktiner-kloster, blev ved informationen i 1536 inddraget under kronen. I 1670 udlagdes godset under rytterdistriktet, men ved ryttergodsernes salg i 1717 erhvervede s Gudumkloster af kaptajn Andreas Rasch formedelst 8500 rdr.

At det har været smaat med sagførere paa de tider, fremgaar klart af, at Mads Christensen Stabye den 12. februar 1740 af Ribe Stiftamt fik ordre til at paatage sig en tyrevisag i Lemvig, idet han var den nærmest ved Lemvig boende prokurator. I øvrigt maa han have tjent gode penge, for i 1741 erhvervede han endvidere den lille herregaard Strandbjerggaard i Humlum sogn, som han dog atter afhændede i 1749. Selve Gudumkloster besad han indtil 1751, da han afhændede godset til svigersønnen Johan Frederik Wedel. Selv blev han dog sammen med hustruen boende her indtil deres død.

Den 29. november 1737 fik Mads Christensen Stabye og hustru kongelig bevilling paa, at den længstlevende af ægtefællerne maatte forblive hensiddende i uskiftet bo, hvilket er forklaringen paa, at der ikke afholdtes skifte efter Mads Christensen Stabyes død i august 1756, men først efter hustruens død et par maaneder senere. Selve skiftet paabegyndtes den 9. november, og af arvinger nævnes børnene Mathias, bogholder ved Told- og Konsumptionsvæsenet i Lemvig, Rebekka Kierstine (Ane 159), gift med sognepræsten paa Holmsland Peder Jensen Taftberg, Anne Marie, gift med Peder Hassing Hee, degn for Gudum og Fabjerg menigheder, Kirsten, som var afgaaet ved døden, men som fra sit ægteskab med købmand Simon Andrup i Lemvig havde efterladt sig datteren Ellen Margrete, og endelig Maren, gift med Johan Frederik Wedel, ejer af godset Gudumkloster.

Fra boets registrering og vurdering kan af værdier nævnes: en stor sølvkande, hvis værdi blev ansat til 34 rdr., treogtredive store og fire smaa sølvknapper, der vurderedes til 3 rdr. 8 skill., et par gamle sølvskeer mærket L.A.D.W.C.L. 1721, et par sølvskeer med vaaben, et par umage sølvskeer, et par sølvhager, nogle sølvværme knapper, en sølvværme knap med sten, en do. med rav, en gammel urkæde, en gammel hirschfænger med spænde og dupsko, en sølvkande, en sølvdaase, et par smaa guldværme knapper, en guldknap, en perlemors meisnertallerken, et urværk, et rødt krus med sølvlaag, to store tinfade, fem store tintallerkner, et par tinlysestager, en kobbertekedel, to kobberfyrfade, et par messinglysestager, en kaffekande og to messingbækkener.

I dagligstuen fandtes en jernbilæggekakkelovn, et chatol, et gammelt lakeret slagbord, et stort spejl, et lille spejl, seks gamle "Stavværks" stole, et par gamle læderstole, et stort og et lille stueur, en pyramide, et hængeskab med laas og nøgle, et lille skrin og et chatol med skab, hvori fandtes et par porcelænskopper, en brun spølkumme, en tepotte, et brændevinsglas, en lille flaske med skruelaag, en blikdaase, noget voks og to dusin "Hvistild" piber.

Herudover nævnes senge, sengetøj og afdødes garderobe samt desuden en bogsamling, som omfattede: Kristian V Lovbog, to forordningsbøger, en gammel bog med recesser, en bog kaldet Middelbyes Postil, Kingos Salmebog, Brorsons Salmebog, en bønnebog med sølvspænder, en mindre bønnebog, to gamle salmebøger, en bog kaldet Holger Danskes Krønike, en fransk grammatik, en bog kaldet Jørgen Lackmands Gudfrygtigheds Alphabeth, en salmebog med stor stil, Davids Psalmer paa latin, fire latinske bøger og en bog kaldet Spangenbuges Postil paa plattysk.

Af værdipapirer fandtes en obligation udstedt den 17. april 1756 til den afdøde fra Jacob Brock paa Krogsdal lydende paa 100 rdr. Der var desuden et skyldbrev fra Johannes Paludan i Stavshede lydende paa 12 rdr., et skyldbrev fra Mads Jensen paa Skodborggaard lydende paa 4 rdr., og endvidere et skyldbrev fra Ole Vang i Holstebro paa 2 rdr.

Ved den paafølgende skiftesamling den 20. december 1756 fremlagde børn og svigersønner en fortegnelse over, hvad hver især havde faaet fra boet, det være sig i medgift eller som gave.

Præsten hr. Peder Taftteberg (Ane 158) havde i medgift med sin kone og senere som gaver til sine børn faaet følgende: et sølvbæger, en lille sølvske, to gamle sribede bolstersdyner, en overdyne med lærredsovertræk, to gamle bolstershovedpuder, to olmerdugshovedpuder, en vadmeldsdyne, en gammel olderdugsdyne, en sribet blaargarnsbolsterspude, en olmerdugspude,

et gammelt kartun til omhæng, noget gammelt rødt omhæng, seks gamle drejlsduge, et dusin servietter, en gammel damaskes tedug, to hørgarnsservietter, et par gamle fine hørgarnslagner, et par hørgarnspudevaar, et gammelt blaargarnslagen "at overtrække en Himmelseng med", fire tinfade, et dusin tintallerkner, et dusin mindre tallerkner, en liden tinskaal, en smørkop, en sennepskrukke, en fjerdingskedel med øre, en lille og en stor tekedel, et lidet tobaksfyrfad, et fyrbækken, et sengebækken, et gammeldags messingfyrfad, et par messinglysestager, to taburetter, et lidet spejl med forgyldt ramme, et mindre do. med glasramme, seks par tekopper, seks glas, en vugge med overtrukket pude, et lidet fyrbord og en halv øltønne. Værdien af disse effekter beløb sig til 45 rdr. 1 mk. 2 skill.

Under gældsposter nævnes alle de ting, der var blevet indkøbt i forbindelse med Mads Christensen Stabyes død og begravelse. En regning af 13. august 1756 lyder saaledes paa: to alen bay á 26 skill., sort traad 2 skill. og to snese søm tilligkisten á 26 skill. En regning af 14. august omhandler: 8 3/4 potter (liter) "canarii" (vin) á 24 skill., 1 pund kandis. 24 skil l. , 3 pund mandler á 22 skill.,

6 lod "better" á 6 skill., 4 pund hvedemel á 6 skill., 2 pund svesker á 6 skill. , 1 pund anis 3 mk., 1 pund kommen 8 skill., 1 pund rosiner 10 skill., 1 pund risengryn 8 skill., 1 pund kaffebønner 2 mk., 1 lod muskatblomme 1 mk., 1 lod kardemomme 12 skill. , tvebakker 8 skill. , kringler 8 skill. , "capris" 8 skill. , "angelacke" 4 skill., lavendel 4 skill., 2 potter fransk brændevin á 20 skill. og 20 potter vin á 12 skill. En regning af 16. august omfatter: 4 pund hvedemel, 2 pund mandler, 3 potter "canarii", 1 lod kardemomme, 1 fl. hovedvand, 100 kringler, for 28 skill. tvebakker, 2 pund sort dild, 2 pund grøntsager, 6 potter rødvin med flasker, 1 pund hvid "andom", for 4 skill. blaar og 2 alen sort og hvid cartun. Den 19. august blev der fremlagt en regning paa 1 lod indigo, 2 potter fransk brændevin og 1 dusin piber. Endelig blev der den 20. august indkøbt 5 potter vin og pommerantzer for 1 skill. Disse 4 regninger androg ialt 14 rdr. 5 mk. 3 skill. hvortil kom udgifter til ligkisten og til begravelsen.

Da Anna Marie Wernicke døde, og der skulle gøres indkøb til begravelsen, købtes den 13. oktober 1756 2½ mandelfrugt, 7 lod beske mandel frugter, 4½ potte "canarii", 1 pund kandis, 1 pund "andum", 2 pund

hvedemel, 1½ pund risengryn, 1 pund rosiner, 1 pund kardustobak, 1 lod kardemomme, for 2 skill. kanel, for 2 skill. nelliker, blaa muskat for 2 skill., korender for 2 skill. og for 2 skill. bomolie. Desuden blev der købt 1 dusin piber, 6~ potte fransk brændevin, 18 pottes vin, 3 pottes rødvin og 1 potte vineddike.

Præsten fik for begravelsen 6 rdr. 4 mk., der blev betalt 2 rdr. til kirken, og degnen fik 3 rdr. 2 mk. 8 skill. , mens bedemanden fik 10 mk. Bæremændene fik udbetalt 8 mk., og vægteren fik 24 skill. Den der havde ringet med klokken fik 1 mk., og for maling af ligkisten blev der betalt 2 mk., mens selve kisten havde kostet 6 rdr. Hertil kom reb til stropper og søm, hvilket beløb sig til 36 skill. , samt 2 alen bay, der kostede 52 skill. De samlede udgifter blev ved denne lejlighed 31 rdr. 8 skill.

Arvingerne og skifteforvalteren enedes om at stille efterladenskaberne til auktion, hvilket hjembragte ialt 254 rdr. 8 skill., som sammenlagt med den kapitaliserede medgift og gavelister bragte værdien op paa 791 rdr. 4 mk. 15 skill. Udgifterne blev opgjort til 713 rdr. 2 mk. 11 skill., og der blev saaledes kun 78 rdr. 2 mk. 11 skill. til deling mellem arvingerne.

Godset Gudumkloster tilhørende Mads Christensen Stabye (ane 634).
Tegning fra ca. 1670 i Resens Atlas (Det kgl. Bibliotek).

Ane 636 Jens Andersen Munch

der var borger og urtegaardsmand i Hobro, er født ca. 1665. Om hans herkomst vides intet, men han er sikkert bror til den Niels Andersen Munk, der nævnes i Hobro By tingbog fra omkring 1700.

Jens Andersen Munch var gift med

Ane 637 Maren Jørgensdatter

der fødtes ca. 1670. Hun er muligvis en datter af Jørgen Caspersen, degn Hersom, hvor senere hendes søn Anders beklædte degneembedet i nogle aar.

Desværre er det ikke muligt at finde ægteparrets død, idet kirkebøgerne for Hobro først eksisterer fra 1813. Naar vi saaledes kan være sikre paa, at dette ægtepar var forældre til Anders Jensen Munch (Ane 637), skyldes det alene, at denne som præst i Simested nedfældede sit levnedsløb i vitaprotokollen i Viborg Bispearkiv.

Vi ved intet nærmere om Jens Andersen Munch og hustru bortset fra, at han den 9. juni 1704 paa Hobro By ting var en af de to kaldsmænd, som byfoged Christen Nielsen Hostrup havde gjort brug af ved to gange indkaldelse til tinge af Christen Sørensen Espersen og dennes hustru Else Sørensdatter angaaende deres ugudelige forhold og ukristelige levned. Den 30. juni samme aar nævnes Jens Andersen Munch som en af de 8 tinghørere paa by tinget.

Ane 638 Peder Andersen Schipper

er født omkring 1660, antagelig i Hobro, og han døde der 1723, idet den 25. august det aar afholdtes skifte efter ham. Han blev gift ca. 1692 med Hobro

Ane 639 Maren Jensdatter

der ved ægteskabets indgaaelse var enke efter Peder Schaarup.

Vi ved intet sikkert om ægteparrets herkomst, men maa formode, at Peder Andersen Schipper paa mødrene side var ud af den ret saa fremtrædende Schipper-slægt. Hans morbroder er saaledes utvivlsomt den i det efterfølgende nævnte byfoged i Hobro Laurits Christensen Schipper, medens en anden morbroder maa være købmand Anders Christensen Schipper i Hobro, gift med Else Bloch. De to brødre maa være sønner af Christen Schipper, der nævnes 1616-1639 som borger og handelsmand her i byen.

Med hensyn til Maren Jensdatters herkomst, maa det anses for sandsynligt, at hun var søster til Niels Jensen, der nævnes i Hejring, og datter af Jens Nielsen Hvilsom.

Peder Andersen Schipper var gaardmand og borger i Hobro og har muligvis samtidig befattet sig med brændevinsbrænderi, ligesom han vel antagelig har drevet lidt handel. Hans gaard var beliggende paa den vestre side af Skibsgade, medens jorderne var beliggende ude paa Hobro Bymark. Ved Peder Andersen Schippers død viste det sig, at han i henhold til kirkeregnskaberne skyldte et beløb for 1722 paa godt 3 rdr., hvilket afslører, at han - antagelig i nogle aar og indtil sin død - har været den ene af byens to kirkeværger. Mandag den 27. april og mandag den 4. maj 1696 var Peder Andersen Schipper tilstede paa by tinget i Hobro, hvor han fik udstedt et 8-mands tingsvidne. De 8 stokkemænd bevidnede her, at de paa tinget havde set og hørt Peder Andersen Schipper staa frem og oplyse, at han i henhold til kongens frihedsbrev angaaende ødegrundspladser i købstæderne ville overtage en af de ødegaards grundpladser, der var i Hobro, og lade den forbedre og bebygge. Herefter meddelte byfoged Laurits Christensen Schipper paa kongens vegne Peder Andersen Schipper, at han var i sin fulde ret til at overtage nu afdøde Jens Nielsen Hvilsoms gaards bygninger og haver i byen, beliggende imellem byfogeden paa den søndre side og Karen Christensdatter Schippers (antagelig en moster) paa den nordre side.

Den 7. februar 1701 nævnes Peder Andersen Schipper atter paa by tinget, idet han da stævnedes Niels Jensen i Hejring for ved et tingsvidne at faa bekræftet, hvad der var sket 3 uger forinden i nu afdøde byfoged Laurits Christensen Schippers hus. Her havde Niels Jensen nemlig i overværelse af Sr. Laurits Sørensen lovet Peder Andersen Schipper og dennes medarvinger en del markjorder paa Hobro bys marker beliggende paa Skebakken og i Lundstubberne. Det fremgaar af denne indførsel i tingbogen, at Sr. Laurits Sørensen var halvbroder til Peder Andersen Schipper og altsaa saaledes, at de havde fælles mor.

Endelig kan nævnes, at Peder Andersen Schipper den 30. marts 1693 paa skiftet efter Jens Nielsen Trapps afdøde hustru Maren Andersdatter i Hobro i sin egenskab af broder til afdøde blev indsat som kurator for den ene af de 3 sønner, nemlig Søren Jensen, saaledes at han skulle vogte hans arvelod, der var paa ikke mindre end 318 rdr., hvilket antyder en ikke helt lille velstand.

Som nævnt blev der efter Peder Andersen Schippers død paabegyndt skifte i boet den 25. august 1723.

Skiftet blev ledet af byfoged Hostrup bistaet af vurderingsmændene Jørgen Henriksen og Peder Iversen, begge af Hobro, og tilstede var arvingerne, nemlig enken Maren Jensdatter og børnene. Her nævnes først og fremmest hendes søn Laurits Pedersen Schaarup, 36 aar, fra et tidligere ægteskab, opholdende sig hjemme "i huset hos moderen formedelst hans svagheds skyld paa sine øjne" (maa have været blind). Herudover nævnes Maren Jensdatters børn med afdøde Peder Andersen Schipper, nemlig Anders, 31 aar, opholdende sig hjemme, Birgitte Marie, gift med Anders Moustsen i Hobro, Margrethe, 26 aar og i tjeneste paa Gjesinggaard, Laurits, 23 aar og opholdende sig hjemme, og endelig Anna Cathrine (Ane 319), 14 aar og boende hjemme.

Indledningsvis erklærede enken overfor skifteretten, at boet hverken ejede guld eller sølv, og de to vurderingsmænd gik derefter igang med at foretage en registrering og vurdering af boets effekter. I stuehuset nævnes en jernkakkellovn, to fyrretræssengesteder, hvoraf det ene var med himmel og begge i øvrigt med omhæng samt tilhørende sengetøj i form af olmerdugsoverdýner, bolsterspuder og underdýner, la gner etc. Endvidere et fyrretræsskab med to døre, et egetræsbord med fire piller og fod under, en kistebænk under vinduerne, endnu en bænk, en foldebænk ved døren, en egetræskiste med laas, hængsler og beslag, to træstole med sivsæder, diverse tønder, stripper og husgeraad samt en tinspand, som vejede 7 pund, et par drevne messinglysestager, en trefjerding stor kobberbrændevinskedel, sat til 6 rdr. 4 mk., laag og hat til kedlen vejende 11 pund, vurderet til 2 rdr. 3 mk. 15 skill. , brændevinspiber, 4 mk., en mindre kobberkedel paa 1½ fjdkr. størrelse, sat til 4 rdr., og en haandkedel, som vejede 5 pund.

Af redskaber paa gaarden nævnes bl.a. en vogn med fire beslagne hjul og tilbehør i form af hamler, dræt etc., sat til 10 rdr. 4 mk., en plov, en harve, en hakkelseskiste og nogle leer og grebe, medens besætningen omfattede tre heste, hvoraf dog kun de to var i brugbar stand, medens den tredje var en 14-aarig lam hest, en ko, en ungstude, en kvie, fem gamle faar, tre aaringsfaar og tre lam.

Selve gaarden paa Skibsgaden, som bestod af 22 bindinger med gaardsrum og have, sattes til 150 rdr., medens det indavlede korn vurderedes saaledes: 6 travet og 16 kærver rug, 6 rdr. 4 mk., 12 skill., 5 travet og 16 kærver byg, 3 rdr. 5 mk. 3 skill. , og 6 travet og 10 kærver havre, 4 rdr. 2 mk. Herudover indtægtsførtes gaardens jordarealer, som bestod af en række agre udenfor byen samt et stykke have i Skibsgaden, hvilket sidste ikke vurderedes, idet afdøde havde foræret denne have til sin yngste datter Anne Cathrine, før han døde. Stedsønnen Laurits Schaarup oplyste endvidere, at han havde faaet en lille ager, som var blevet ham foræret af byfoged Laurits Christensen Schippers enke Madame Mette Lauritsdatter 28 aar tidligere, men som hans nu afdøde stedfar altid havde anvendt. Ogsaa denne ager blev trukket ud af boet, og stedsønnen forklarede nu endvidere, at han ogsaa var ejer af et hus med tilhørende have i Hobro, som byfoged Christen Hostrup havde ladet opføre, og som Peder Andersen Schipper havde foræret sin stedsøn, hvilket i øvrigt moderen og samtlige halvøskende bekræftede.

Boets aktiver blev herefter opgjort til 330 rdr., hvorefter videre skiftebehandling udsattes til den 22. september samme aar. Af gældsposter nævnes først og fremmest en restance paa 3 rdr. 11 skill. i henhold til kirkeregnskabet for 1722, et beløb som arvingerne imidlertid straks betalte. Herudover nævnes en gæld paa 11 rdr. 2 mk. 8 skill. til Jørgen Schalz i Viborg for nogle leverede kramvarer samt et noget større krav fra byfoged Laurits Christensen Schippers enke Mette Lauritsdatter, der i mellemtiden var blevet gift anden gang med Mathias Hamborg. Hun fremlagde en regnskabsbog, hvori afdøde Peder Andersen Schipper havde skrevet under paa, at han ved en afregning den 14. oktober 1712 var kommet til at skylde hende 37 slettedaler. Endvidere havde hun solgt ham en ager formedelst 5½ slettedaler, og til disse beløb kom renter for en længere aarrække samt 3 aars jordleje, for noget jord, som afdøde havde lejet af Mette Lauritsdatter for 2 slettedaler om aaret. Gælden til Mette Lauritsdatter blev herefter paa 66 slettedaler, der omregnedes til 44 rdr. Endvidere krævede byfogeden i henhold til en af ham fremlagt regning 1 rdr., og hertil kom 20 rdr., som Anders Schipper havde laant enken til begravelsen samt 1 rdr. til kirken for jordpaakastelse og klokkeringning i forbindelse med samme. Endelig kan nævnes, at skifteforvalteren skulle have 4 rdr. for sin ulejlighed, vurderingsmændene 2 rdr. og skifteskriveren 3 rdr., hvorefter passiverne androg 95 rdr. Der blev saaledes et overskud i boet paa 235 rdr., hvoraf halvparten med 117t rdr. forlods tilfaldt enken. Herudover havde hun krav paa en broderlod, men af kærlighed til sine børn afstod herfra. Desuden gav hun sønnen Laurits Pedersen Schipper de 17t rdr., da han ikke havde faaet løn hos hende i lang tid. Enkens part blev herefter 100 rdr., og de resterende 117t rdr. blev fordelt paa tre broderlodder af 26 rdr. og tre søsterlodder af 13 rdr. Den ældste halvbroder Laurits Schaarup fik saaledes 26 rdr. i

arv, medens sønnen Anders ingen arv ønskede men fordelte sine 26 rdr. paa søstrene Margrethe og Anna Cathrine. Broderen Laurits arvede ligeledes 26 rdr., medens søsteren Birgitte Marie og hendes mand Anders Moustsen var blevet enige om ligeledes at afstaa fra arv, hvorfor deres part paa 13 rdr. efter deres eget ønske blev overdraget lillesøsteren Anna Cathrine. Dette førte saaledes til, at Margrethe arvede 26 rdr. medens Anna Cathrine fik 39 rdr. For samtlige arvelodder blev der herefter gjort udlæg i boet, og i skifteprotokollen er nøje specificeret hvem der havde sikkerhed i hvilke effekter.

7 gange tipoldeforældre

Ane 1266 Jacob Coning

er født ca. 1648 i Amsterdam, og han døde den 16. juli 1724 i København og blev begravet fra den tysk-reformerte kirke.

Han blev gift første gang før 1680 med

Ane 1267 Dorothea Ehrenburg

om hvis herkomst intet vides. Hun døde 1709 i København og blev begravet den 7. juni fra Trinitatis Kirke, hvorefter Jacob Coning indgik nyt ægteskab den 12. juli 1715 i den tysk-reformerte kirke med Cathrina Hindal, en datter af kongelig skipper Johan Hindal. Hun døde 1735 i København og blev begravet den 29. november.

Jacob Coning var portræt- og landskabsmaler i lighed med faderen, der øvrigt hed det samme. Far og søns historie og deres arbejder er da ogsaa stadig blevet sammenblandet, og hvem af de to der har udført det meget smukke landskabsbillede, som hænger paa museet i Rotterdam, henstaar i det uvisse, selvom det sandsynligste er, at det er Jacob Coning den ældre. I øvrigt forekommer det usandsynligt, at faderen skal have været i Danmark, saa det maa anses for givet, at det er Jacob Coning den yngre, der har underskrevet alle de dokumenter, der vedrører opholdet her.

Jacob Coning kom i 1676 til København og fik aaret efter efter ansøgning kongelig bevilling til at "bruge og fortsætte sin skilderkonst" i København. I 1680 udførte han noget arbejde paa Københavns Slot, og i 1683 tog han en slægtning Daniel Danielsen Coning i lære og havde forskellige vanskeligheder, idet denne, der i øvrigt senere blev en kendt blomstermaler i England, løb af pladsen. I 1690 erhvervede Jacob Coning borgerskab i København, og i 1698 sendtes han med kongelig understøttelse til Norge for at male prospekter (landskabsbilleder). I 1701 var han en af de københavnske kunstnere, der ansøgte kongen om oprettelse af et kunstakademi, og de følgende aar leverede han flere malerier fra Norge til Frederiksborg Slot, ligesom han udførte malerier til operahuset og reparerede billeder for kongen. Herudover var han beskæftiget med en del halvt haandværksmæssigt malerarbejde. Hans formueomstændigheder var yderst daarlige, og gentagne gange opnaede han efter ansøgning tilladelse til ved lotteri at afhænde sine arbejder. Sine sidste aar tilbragte han i en lille lejlighed St. Kongensgade i den bygning, der kaldtes de reformertes fattighus.

Ane 1266 Jacob Coning

Om Jacob Coning fortæller genealogen S.H. Finne Grøn følgende i Norsk Slegthistorisk Tidsskrift fra 1926: "Denne maler, hvem de ældste Christiania-Billeder skyldes, og som derfor har Krav paa at erindres med Tak og Ære af en forstaaelsesfuld Eftertid, havde i Samtiden ingen ganske ringe Anseelse baade som landskabs- og portrætmaler, men til trods herfor indeholder de forskellige Kunstnerleksika meget lidt om hans Liv og Levned, og ingen gør rede for hans herkomst. Han er imidlertid født omkring 1648 i Amsterdam og Søn af den ældre Landskabsmaler Jacob Coningh og dennes tredje Hustru Susanna Dalbeny. --

Jacob Coning blev Elev af Adrian van der Velde og tog 1676 til København, hvor hans Landsmænd Abraham Wuchters og Carel van Mander havde vundet højt ansete Navne som Portrætmalere. Her udstillede han straks i sit lejede Kammer en Del af sine Malerier og anede Fred og ingen Fare, da han d. 20. Maj 1676 fik Besøg af et par Malermestre, som var rasende over hans efter deres Mening ulovlige Indgreb i deres Laugsprivilegier. Coning var tilfældigvis ikke hjemme, da Visitten kom, men det afficerede ikke de vrede Herrer, de brød uden videre Dørene op og tog med sig Billederne og Malersagerne og undsaa sig end ikke for ogsaa at fjerne diverse Løvsøre.

Den 27. Maj gik Coning op i Det danske Cancelli og indgav en Supplik til Kongen med Beklagelse over den lidte Medfart. "Min Kunst" skrev han "er ikke af deres Profession og bestaar ej heller under et Laug, men er fri Kunst - og er min Profession principale Landskaber og Kontrafeyer efter Levnet at høre". Han bad derfor om Befaling til at faa sine Sager tilbage.

I 1680 har han faaet Arbejde paa Københavns Slot med Tafteskilderier i Dronningens Sovekammervinduer, 1697 tog Kongen Lodder paa nogle Malerier, Coning satte op i Lotteri, og i 1698 blev han Hofmaler med en aarlig Løn af 400 Rdl. I 1701 var Coning en af de seks kunstnere i København, som anmodede Kongen om at stille sig som Protektor for et af dem oprettet "regulerte societet", hvis Indvielse foregik d. 21. Oktober samme aar.

Til Norge kom Coning i 1698 for at male en Del norske Landskaber til Kongen. Han var i Christiania 1698 og 1699, fra hvilken Tid de fire paa Bymuseet beroende Prospekter af Hovedstaden og Akershus skriver sig. Samtidig udførte han adskillige Portrætter, som f.eks. af Stiftamtmand og Frue Stockfleth. I 1704 kom han atter til Christiania, hvor han i alt fald var i November og December Maaned og forblev til ud paa Sommeren eller Høsten 1705, optaget af Portrætter. Senere forblev han bosat i København og synes stadig at kæmpe med Næringsssorger, gentagne Gange forsøger han at udlodde Billeder og beder Hoffet hjælpe sig med Afsætning. Af og til lysner det op med en honorabel Bestilling - som da han i 1720 malede Tordenskjold - men dette blev stadig sjældnere, og d. 16. Juli døde han i København som fattig Mand. Den 21. Juli foregik hans Begravelse "im die beste erde" i Tysk reformeret Menighed, og Dødsboet var da forinden opgjort i det pauvre Hjem i en lille Lejlighed i Store Kongensgade, hvor en indlagt Dragkiste og et par forgyldte Spejle var de sidste Vidner om de Forhold, hvor den gamle Kunstner havde hørt til".

Fra Jacob Conings haand er bl.a. bevaret en række signerede og daterede portrætter, heriblandt et af Sofie Amalie Vind, malet 1696, (Frederiksborg), og et af Oberst N. de Seue fra 1699 (privat-eje i Norge) samt et af Frederik Krag og dennes hustruer (Frederiksborg). Desuden en hel række usignerede billeder af landets mere fremtrædende embedsmænd og adelspersoner samt en mængde prospekter, bl.a. et fra 1694 forestillende haven bag Gyldenløves Palæ (Frederiksborg). Herudover kan nævnes et selvportræt, et ganske lille billede, hvor Jacob Coning paa bagsiden har oplyst, at han da var 65 aar, og at det var malet i København 1713. Endelig skal nævnes det berømte billede paa museet i Rotterdam, der forestiller et landskab med græssende kvæg, men dette billede kan som andetsteds nævnt ogsaa være malet af faderen.

Ane 1268 Christen Madsen Stabye

er født omkring 1650 i Staby Præstegaard, og han døde den 19. november 1687 i Skjern.

Han var gift med

Ane 1269 Kirsten Christensdatter

Hun er født omkring 1655, hvor vides ikke, og hun levede endnu 1722, da hun nævnes som enke i Skjern. Christen Madsen Stabye var sognedegn i Skjern. Han nævnes første gang her 1683, da han sammen med hustruen beboede degnebolet (degnens boelssted), der var fæste under Lundenæs. Han havde da en tjenestepige, og ejendommens besætning bestod af en hest og en ko.

Aaret efter, nemlig den 30. april 1684 ses Christen Madsen Stabye at have aflagt sin degneed, men embedstiden blev kort, idet han som nævnt allerede døde 3½ aar senere.

Den 19. december 1687 blev der afholdt skifte efter ham mellem enken og børnene Mads (Ane 634) og Karen. For Mads blev som formynder antaget morbroderen velagte Jens Christensen Siir, medens Christen Sørensen fra Fastergaard paatog sig værgemaalet for datteren.

Fra boets registrering kan af værdier nævnes: et egetræsbord, et egetræsskab, et egetræsskrin med laas, et rødt skrin med udskæringer, en foldebænk, en egetræskiste med fyrretræslaag, et par sengesteder, en kobberkedel paa ½ td.'s rum, fire tinfade, seks tintallerkner, et par messinglysestager, en jerngryde, en øltønde, en ølfjerding, en øltragt, to standtønder

til at salte i, to stenfade, to stenkrus, en kærne, syv sibøtter, et smørkrus og en regnetavle af sten. Afdødes garderobe bestod blot af en sort klædeskjøl, en rød klædesvest med femogtyve sølvknapper, en gammel foret kjortel, som var vendt, en hat, en foret hue, to par gamle sko, to par

hvide uldne strømper, et par gamle graa strømper, et par gamle hørgarnsskjorter og to tørklæder.

Af besætning paa ejendommen nævnes nu to heste, henholdsvis 7 og 1 aar gamle, fire køer, en kalv, en stud, to kvier, otte faar, tre væddere, en gylt og fire gamle gæs. I laden fandtes af korn 15 travrer rug og 6 travrer byg, og i markerne var udsaaet 4 tdr. rug. I øvrigt nævnes i haven to bistader, og herudover opremsedes en del redskaber.

Boets aktiver opgjordes til 197 rdr., medens gælden var paa 71 rdr. Af gældsposter nævnes en skattegæld fra januar kvartal paa 1 rdr. 2 mk., en gæld paa 4 rdr. 3 mk. 6 skill. til Niels Bendtsen paa Hanning Hedegaard og gæld til Peder Andersen Fisker paa 14 rdr. og til Anders Nielsen i Smedegaard paa 4 rdr. 2 mk. Herudover oplyste enken, at hun skyldte 12 rdr. til vel fornemme Christen Thonboe i Horsens samt godt et par rigsdaler til Christen Lauritsen i Egeris. Villads Knudsen havde et løntilgodehavende paa 4 rdr. 2 mk., og den øvrige bortskyldige folkeløn for perioden fra Mikkelsdag til Paaske var paa 5 rdr. Hertil kom bl.a. begravelsesomkostninger paa 15 rdr. Der blev saaledes et overskud i boet til fordeling mellem enken og børnene paa 126 rdr.

Ane 1270 Berndt Vernicke

er født omkring 1655, og han levede endnu 1706. Han blev gift den 2. september 1679 med

Ane 1271 Rebecka Reich

Parret ses at have indhentet kongelig bevilling til at lade vielsen foregaa som stuebryllup, hvilket vil sige, at de blev gift hjemme.

Rebecka Reich er født omkring 1655 paa Købmagergade i København, og hun levede ligeledes endnu i 1706.

Berndt Vernickes herkomst kendes ikke, og i øvrigt vides meget lidt om parrets tilværelse. Blot fremgaar det, at han i den korte periode fra 20. december 1687 til 26. september 1688 sad som herredsskriver i Mols Herred og som birkeskriver for Sdr. Helnæs, Horsens, Kalø og Feldballe.

8 gange tipoldeforældre

Ane 2532 Jacob Coningh

er født ca. 1611, og han døde 1668 i Amsterdam.

Han var gift første gang med Maria Coterman. Den første lysning fandt sted den 30. december 1633 i Dortrecht, men da hendes fader protesterede, fandt den tredie lysning først sted i december 3 aar senere.

Maria Coterman døde allerede den 10. februar 1637 i Rotterdam og efterlod sig da et barn. Parret havde altsaa levet ugift sammen paa grund af hendes faders forbud mod ægteskabet. Jacob Coningh blev derpaa gift anden gang den 18. december 1639 i Amsterdam med Janetsche Cornelinsdatter, der døde samme sted i december 1644, og den 20. juli 1647 blev han gift tredie gang i Haag med

Ane 2533 Susanne Dalbeny

der da var enke efter en Job Hackaert.

En oversigt over Jacob Coninghs værdier fra 1652 og andre personalhistoriske akter viser, at han havde økonomiske problemer at slås med. Det samme viser en opgørelse fra 1659.

Jacob Coningh var saa stærkt paavirket af Rambrandt, at flere af hans arbejder er blevet tillagt denne mester. Han fik særligt ry for sine slettelandskaber, men alligevel maatte han som før nævnt kæmpe med økonomiske bekymringer, og paa sine ældre dage maatte han endog tage fat som baadfører for at klare sig. Det er sandsynligt, at det maleri, som ejes af Museet i Rotterdam, og som omtales under stoffet om sønnen, er malet af Jacob Coningh (den ældre).

Ane 2536 Mads Andersen Ebberup

er født omkring 1615, antagelig i Ebberup i Kærum sogn paa Fyn, og han døde 1677 i Staby. Navnet paa hans hustru kendes ikke.

Mads Andersen Ebberup var sognepræst i Staby, og var antagelig gift med en datter af forgængerens embedet, Christen Nielsen Stabye, der var her til 1637, hvilket aar Mads Andersen Ebberup blev kaldet som sognepræst. Denne Christen Nielsen Stabye var i øvrigt igen en søn af forgængerens embedet Niels Christensen Ikast, der blev ordineret den 5. juli 1573, og som var præstesøn fra Ikast. I Mads Andersen Ebberups tid nedbrændte præstegaarden 2 gange, nemlig første gang 1641 og anden gang i 1666.

Ane 2542 David Reich

er født omkring 1620 i Helsingør, og han døde 1670 i København.

Han var gift med

Ane 2543 Anne Hansdatter

Hun er født omkring 1630, og hun døde den 2. august 1706 i København.

I midten af 1600-tallet var der paa Købmagergade i København en privat regne- og skriveskole, der blev ledet af den navnkundige David Reich, hedder det i "Københavns Historie" af J.O. Nielsen. Denne fortæller videre, at David Reich selv ejede sin store gaard, der har baaret hans navn helt op til nutiden. Det er det nuværende Købmagergade nr. 26, "David Skolemesters Gaard".

Blandt David Reichs elever kan nævnes den senere præsident Hans Nansen den yngre, der hos ham blev oplært i tysk, regning og skrivning. Nansen kalder ham i sine optegnelser "den berømte regnemester".

I "Københavns Historie" fortælles i øvrigt, at David Reichs enke Anne Hansdatter ved sin død var saa fattig, at hele boets værdi medgik til begravelsesomkostningerne. Blandt arvingerne var hendes afdøde søn Hans Reichs 3 børn og de 4 døtre: Kirstine, sal. Niels Frandsens, Kathrine, sal. Johan Hessenbergs, Rebecka, Bernt Verniches, og den afdøde datter Sofies søn parykmagersvend David von der Heide.

Om David Skolemesters Gaard vides, at der langt senere blev afholdt bogauktion og solgt bøger, ligesom Gaarden en tid var bolig for en af stadens anseeligste hyrekuske. Gaarden med dens beboere, skolemester David Reich og hans hustru er af Holberg blevet benyttet i dennes skuespil: Den politiske Kandestøber, Den Vægelsindede, Barselsstuen og Uden Hoved og Hale. Holberg kunne jo uden betænkning benytte David Skolemester og hans kone som figurer i sin dramatiske digtning, formodentlig ud fra den betragtning, at parret forlængst var blevet glemt, hvis deres navne ikke netop havde været knyttet til en bekendt lokalitet. David Reichs Gaard nævnes bl.a. i Københavns Grundtakst dea 1. juni 1661, hvori det hedder: "David Reich Skolemester, noch Myntergaarden med tilhørende Hauge", og i grundtaksten 1658 hedder det: "David Rich (!) Skolemesters Huus med hosliggende store Gaarde og 7 Vaaning og 1 Vaaning til Pilestræde 1250 Rdl." Hvorledes gaardens beskaffenhed var i aaret 1811, fremgaar af en klage i ugebladet "Politie Vennen", hvoraf det i øvrigt fremgaar, at David Skolemesters Gaard da nærmest betragtedes som en gade: "Ikke Alle i Kiøbenhavn vide, at man har en lille Gade der, som kaldes David Skolemesters Gaard, men de ikke faae i denne Gade boende og den ikke ubetydelige Mængde Mennesker, som der maae rygte Erinder, vide det og kunne maaskee, hvis ei snart Ændring skeer, faae en følelig, ei saa let forglemmende Erindring om, at der kan i en Hovedstad gives en Gade, og en Gade hvori ikke for længe siden er givet Natteraab, i en saa forknyttet Tilstand som denne. Gaden er nemlig beliggende ved Store Kiøbmagergade og ind ad den Port, hvor hyrekudskens Bruun har sine Vogne staaende." Det var formodentlig mangel paa rendestensbrætter og belysning m.m., som gjorde denne saakaldte gade farlig at passere om aftenen.

9 gange tipoldeforældre

Ane 5064 Aertz Pieterz Koninek

der var guldsmed i Amsterdam, er født i tidsrummet 1575-1580. Han nævnes bl.a. 1615.

Ane 5084 Valentin Reich

der var kantor ved Sct. Mariæ Kirke i Helsingør, er født omkring 1580, og han døde 1636 samme sted, Hans hustru, hvis navn ikke kendes, døde samme aar. I kirkebogen anføres det, at de begge døde "udi denne suage Tid af den grasserende Pest".

Den omstændighed, at Valentin Reich var bosat i Helsingør sammenholdt med sønnen Davids fornavn kunne tyde paa slægtsforbindelse til tolder David Hansen i Helsingør, der døde 1599. Blandt dennes aner findes borgmester Peder Hansen i Helsingør, der med sit adelspatent fik navnet Liljefeld, og hvis hustru var datter af Jens Andersen Baden, der nævnes som borgmester i Helsingør.